

П Р А В И Л Н И К

ЗА

ПРОИЗВОДСТВОТО

ПРЕД

БОРСОВИЯ АРБИТРАЖ

ПРИ

"НАЦИОНАЛНА СТОКОВА БОРСА"

АД

Глава първа

СТАТУТ И КОМПЕТЕНТНОСТ

Чл.1. (1) Борсовият арбитраж при "Национална стокова борса" АД, наричан по-нататък в този правилник "арбитражът", е независима от борсата правораздавателна институция.

(2) Организацията на арбитража и статутът на арбитражите се определят от устройствения му правилник.

Чл.2. (1) Арбитражът:

1. дава задължителни тълкувания на борсовия правилник на "Национална стокова борса" АД;

2. разрешава спорове във връзка със сключването и изпълнението на борсовите сделки, включително споровете по съществуването и тълкуването им.

3. борсовият арбитраж разрешава и спорове по изпълнението на договорите между членовете и клиентите им и между членовете и брокерите.

4. разрешава други спорове, предвидени в борсовия правилник на "Национална стокова борса" АД.

(2) Арбитражът разрешава и имуществени спорове, възникнали от граждански и търговски отношения, както и спорове за попълване на празнини в договори или приспособяването им към нововъзникнали обстоятелства.

Чл.3. (1) Арбитражът дава тълкувания на борсовия правилник на "Национална стокова борса" АД по ред и процедура, установени в този правилник.

(2) Арбитражът разглежда споровете във връзка с борсовите сделки по чл.2, ал.1, т.2 и 3 от този правилник въз основа на задължителното овластяване на чл.37, ал.3, т.2 от Закона за стоковите борси и тържищата.

(3) Ако арбитражът е приел, че е компетентен да разгледа делото по предходната алинея, арбитражното производство се провежда, дори когато ответникът е отказал или се е въздържал да вземе участие в него.

Чл.4. (1) Арбитражът разглежда споровете по чл.2, ал.2, ако те са му възложени с арбитражно споразумение между страните.

(2) Арбитражното споразумение трябва да бъде писмено. Споразумението е писмено и когато се съдържа в разменени между страните писма, телеграми, други писмени средства за телекомуникация или в общи условия, към които препраща сключен между страните писмен договор.

(3) Смята се, че има арбитражно споразумение и когато ответникът писмено или със заявление, отбелязано в протокола на арбитражното заседание, приеме спорът да бъде разгледан от арбитража или когато участва в арбитражното производство, без да оспори изрично компетентността на арбитража.

Чл.5. (1) Арбитражът разрешава споровете въз основа на правилата, установени в този правилник. При дела, основани на арбитражно споразумение, съгласието на страните да възложат спора на арбитража означава и приемане на действието на този правилник.

(2) Арбитражът прилага уговорените от страните правила за разглеждане на делото, освен ако те противоречат на повелителни норми на приложимия за арбитража закон, на принципите на този правилник или на естеството на арбитражното производство.

(3) По въпроси, неуредени от споразумението между страните, от този правилник или от Закона за международния търговски арбитраж, от Закона за стоковите борси и тържищата или от борсовия правилник на „Национална стокова борса“ АД, арбитражите постъпват според разумната си преценка, като се ръководят от естеството на арбитражното производство и

предмета на спора и във всеки случай обезпечават равна възможност за защита на всяка от страните в процеса.

(4) Арбитражът прилага онези разпоредби на правилника, които са в сила при започване на арбитражното производство, освен ако и двете страни поискат да се приложат разпоредбите, които са били в сила при сключване на арбитражното споразумение или са влезли в сила след започване на арбитражното производство.

(5) Ако страната не възрази незабавно и писмено или в арбитражното заседание срещу нарушаване на процесуално правило по ал.1 или 2, смята се, че тя се е отказала от правото си да се позове на нарушението.

Глава втора ОБЩИ ПРОЦЕСУАЛНИ ПРАВИЛА

Раздел I Общи положения

Чл.6. По реда на тази глава арбитражът разглежда споровете по изпълнението на борсовите сделки, както и споровете по чл.2, ал.2.

Чл.7. Правилата на тази глава се прилагат съответно и за особените арбитражни производства, доколкото в глава трета не са предвидени специални разпоредби.

Раздел II Решаващ орган

Чл.8. (1) Арбитражът разглежда и решава възложените му спорове чрез решаващ орган, който може да се състои от един или от трима арбитри.

(2) Броят на арбитрите, влизащи в състава на решаващия орган, се определя от страните. Когато страните не са определили броя им, арбитрите са трима.

Чл.9. (1) Ако решаващият орган е от трима арбитри, всяка от страните избира по един арбитър и негов заместник, а двамата арбитри избират от арбитражната листа председател на решаващия състав в седемдневен срок от съобщението за избирането им.

(2) Ако ищецът или ответникът не посочат арбитър или арбитрите не изберат председател на състава в срока по ал.1, те се назначават от председателя на арбитража.

(3) Ако ищците или ответниците са няколко, те трябва да посочат по общо съгласие един арбитър и заместник от арбитражната листа. Ако не се постигне съгласие между ищците или ответниците, арбитърът и неговия заместник се назначават от председателя на арбитража.

(4) Разпореждането на председателя на арбитража по ал.2 и 3 е окончателно.

Чл.10. По съгласие на страните делото може да бъде разгледано и решено от един арбитър, който те избират от състава на арбитражната листа. В този случай те избират и негов заместник. Ако страните не постигнат съгласие относно избора, арбитърът и заместникът му се назначават от председателя на арбитража.

Чл.11. (1) Ако арбитърът не приеме избора, почине или бъде възпрепятстван да изпълнява или не изпълнява задълженията си повече от 30 дни, той се замества от посочения заместник. Това правило се прилага и ако арбитърът бъде внезапно възпрепятстван да участва в насроченото заседание. Заместникът продължава делото до неговото окончателно приключване.

(2) Ако и спрямо заместника настъпят условията по предходната алинея, нов арбитър и заместник се избират или назначават по същия ред, по който са били избрани или назначени заместените.

(3) При условията на ал.1 председателят на решаващия орган се замества по реда, по който е бил избран.

(4) В случаите на предходните алинеи новообразуваният решаващ орган по своя преценка и след вземане на мнението на страните може отново да разгледа въпросите, които са били предмет на предходните заседания по делото, състояли се преди заместването.

Чл.12. (1) След уведомяването за избора му арбитърът е длъжен да посочи всички обстоятелства, които могат да породят основателни съмнения за неговата безпристрастност или независимост. Арбитърът има това задължение и в случаите на назначаване.

(2) Всяка страна има право да иска отвод на арбитъра, ако са налице обстоятелствата по предходната алинея.

(3) Арбитърът е длъжен да се отведе сам при посочените в ал.1 обстоятелства.

Чл.13. (1) Отвод на арбитър може да бъде искан не по-късно от седем дни след образуването на решаващия орган или след узнаване на обстоятелствата, които дават основание за отвода. Отвод не може да се иска след като делото е обявено за изяснено от фактическа и правна страна и решаващият орган е пристъпил към постановяване на акта, с който приключва делото.

(2) Искането за отвод се предявява писмено, като се посочват основанията за него.

(3) Ако арбитърът, чийто отвод е поискан, не се самоотведе или другата страна не е съгласна с отвода, той се решава от останалите двама арбитри, образуващи арбитражния състав. В случаите на едноличен арбитър отводът се решава от председателя на арбитража.

(4) Ако отводът бъде уважен, новият арбитър се посочва или назначава по реда на този правилник.

Чл.14. На основанията, установени в ал.1 на чл.12, може да се иска отвод и на вещото лице. По отвода се произнася решаващият орган.

Раздел III

Иск и отговор по иска

Чл.15. (1) Арбитражното производство започва с подаване на искова молба в арбитража.

(2) Исковата молба се смята подадена в деня, в който постъпи в деловодството на арбитража, а ако е изпратена по пощата - в деня, отбелязан в пощенското клеймо в мястото на изпращането.

(3) Правилото на ал.2 се прилага и в случаите, когато този правилник предвижда подаването на молбата да става чрез борсови органи.

Чл.16. (1) Исковата молба трябва да съдържа:

1. пълното наименование на страните;
2. точно обозначаване на адресите на страните и данни за телефонните и телефаксните им постове;
3. цената на иска;
4. искането на ищеца;
5. изложение на обстоятелствата, на които ищецът основава своето искане, както и доказателствата, които потвърждават тези обстоятелства;
6. името на арбитъра и неговия заместник, избрани от ищеца или определени от страните измежду включените в арбитражната листа. Ищецът може да предостави назначаването на арбитъра и неговия заместник на председателя на арбитража.
7. опис на документите, приложени към исковата молба;

8. подпис на ищеца.

(2) Към исковата молба се прилагат:

1. арбитражното споразумение или заверен от ищеца препис от него, когато спорът подлежи на разглеждане въз основа на арбитражно споразумение;

2. документ за внесена по сметката на арбитража такса и депозит за разноските по делото;

3. писмените доказателства;

4. копия от исковата молба и приложенията според броя на ответниците.

(3) Исковата молба и приложенията към нея се подават в три екземпляра, ако ответникът е един.

Чл.17. (1) Ищецът е длъжен да посочи в исковата молба цената на иска, дори ако той или част от него има за предмет непарично вземане.

(2) Цената на иска се определя:

1. при искове за парична сума - от размера на претендираната сума. Ако тя произтича от уговорки в чужда валута, цената на иска се определя съобразно курса на Българската народна банка в деня на предявяването на иска;

2. при искове за предаване на вещи - от тяхната стойност;

3. при искове за признаване или преобразуване на правоотношения - от стойността на предмета на правоотношението към деня на предявяване на иска;

4. при искове за определено действие или бездействие - от размера на имуществения интерес на ищеца.

(3) Ако с исковата молба са предявени няколко иска, цената на всеки от тях трябва да бъде посочена отделно. Арбитражната такса се определя въз основа на сборната цена на всички искове.

(4) Ако ищецът не е определил или е определил неправилно цената на иска, председателят на арбитража по свой почин или по искане на ответника определя цената на иска въз основа на наличните данни.

Чл.18. Молбите по особените арбитражни производства могат да не съдържат посочване на цена.

Чл.19. (1) Когато спорът е от компетентността на арбитража, основана на арбитражно споразумение, но ищецът не се е позовал на арбитражното споразумение или не го е представил с исковата молба, арбитражът му изпраща покана в седемдневен срок да го представи или да заяви писмено, че желае въпреки липсата на арбитражно споразумение, да бъде връчен препис от исковата молба на ответника.

(2) Ако в дадения му срок ищецът не представи споразумение, обосноваващо компетентността на арбитража и не заяви писмено, че желае да бъде връчен препис от исковата молба на ответника, както и когато споразумението се отнася до спор, който не може да бъде предмет на арбитраж, исковата молба се връща на ищеца с разпореждане на председателя на арбитража. До изтичането на срока за становище на ищеца по ал.1 не се изпраща съобщение за внасяне на арбитражна такса. Връщането на исковата молба не е пречка ищецът да предяви пред компетентния държавен съд иск за установяване на съществуването на действително арбитражно споразумение, обосноваващо компетентността на арбитража.

(3) След като на ответника е бил връчен препис от исковата молба, компетентността на арбитража се проверява от решаващия орган. Той не е обвързан от предварителното становище по ал.1 за наличие на арбитражно споразумение, обосноваващо компетентността на арбитража.

Чл.20. (1) Ако след постъпването на исковата молба в арбитража се установи, че тя не отговаря на изискванията на чл.16, ал.1, т.1, 2, 4, 5 и 8 или на ал.2, т.2 или 4, на ищеца се дава седемдневен срок за отстраняване на недостатъците, като дотогава исковата молба се оставя без движение.

(2) Ако ищецът вместо да отстрани недостатъците, настоява делото да се разгледа, председателят на арбитража, според данните по делото му дава ход за разглеждане или го прекратява.

Чл.21. (1) След получаване на исковата молба и внасяне на арбитражната такса и депозита за разноси, арбитражът уведомява ответника, като му изпраща приложените преписи и копие от арбитражната листа.

(2) В 15-дневен срок от получаване на уведомлението по ал.1 ответникът може да подаде отговор, придружен със съответни доказателства. В отговора ответникът трябва да посочи избраните от него арбитър и заместник измежду включените в арбитражната листа или да заяви, че е съгласен делото да се разгледа и реши от арбитъра или неговия заместник, посочени от ищеца или назначени от председателя на арбитража.

(3) В отговора ответникът може да предяви насрещен иск или възражение за прихващане, ако спорът относно неговото вземане е от компетентността на арбитража. За насрещния иск се прилагат правилата на чл.15,ал.2 и 3 и чл.16 - 20. Ако насрещното вземане е установено със сила на присъдено нещо или не се оспорва от ищеца, то може да бъде предявено и по-късно.

(4) Неподаването на отговор не означава признаване на иска.

Раздел IV **Книжа, съобщения и връчване**

Чл.22. (1) Деловодството на арбитража изпраща на страните всички отнасящи се до тях документи на посочените в исковата молба адреси.

(2) Исковите молби, отговорите, призовките, арбитражните решения и определения се изпращат препоръчано с обратна разписка. Призовките и съобщенията могат да бъдат изпращани и по телефакс. Останалите документи могат да се изпращат и с обикновени писма.

(3) Всички документи, съобщения и призовки могат да бъдат връчвани и лично на страните или на представителите им срещу подпис.

Чл.23. (1) Когато седалището, местожителството, обикновеното пребиваване или пощенският адрес на получателя не могат да бъдат намерени след старателно издирване, книгата, съобщенията или призовките се смятат за получени, ако са изпратени до последното му известно седалище, местожителство, обикновено пребиваване или пощенски адрес с препоръчано писмо, или с каквото и да е друго средство, което удостоверява опита да бъде предадено.

(2) По отношение на търговец или юридическо лице, вписани в съответния регистър, съобщенията или призовките се смятат за получени, ако е установено, че са валидно изпратени на последния посочен в регистъра адрес.

(3) Документите, съобщенията и призовките се смятат предадени и когато получателят е отказал да ги получи или не се е явил в пощенската служба да ги получи, ако тя удостовери това.

(4) Сроковете за процесуални действия на страните започват да текат от деня, когато адресатът е получил съобщението. Ако последният ден на срока изтича в неработен ден, срокът изтича на първия работен ден.

Раздел V **Разглеждане на делото**

Чл.24. (1) Преди насрочване на делото за разглеждане в открито заседание решаващият орган може да поиска от страните допълнителни становища, писмени обяснения и

доказателства, ако прецени, че те са необходими за по-бързото и правилно разрешаване на делото. За тази цел делото може да се внесе в подготвително заседание без призоваване на страните, като те се уведомяват за взетите мерки и за сроковете за тяхното изпълнение.

(2) Председателят на решаващия орган може да прави отделни разпореждания по подготовката на делото, които се изпълняват от деловодството на арбитража. Председателят насрочва делото за разглеждане в открито заседание и възлага на деловодството призоваването на страните, свидетелите и вещите лица.

Чл.25. (1) Заседанията на арбитража се провеждат в Пловдив в мястото, където е седалището му.

(2) При необходимост, установена от решаващия орган, или по молба на страните арбитражът може да проведе отделни заседания и на друго място. В този случай разносните се предплащат от страната, предложила провеждането на заседанието на друго място.

Чл.26. (1) Арбитражът уведомява страните за мястото и времето на заседанието чрез призовки. Уведомлението трябва да бъде направено своевременно, така че всяка страна да разполага най-малко със седемдневен срок за подготовка и участие в заседанието.

(2) Ако страните изрично са дали съгласието си за намаляване на срока по предходната алинея, делото може да бъде насрочено и за по-кратък срок.

Чл.27. В арбитражното заседание страните могат да участват лично или чрез представители. Представители по пълномощно могат да бъдат и лица, които не са адвокати или юрисконсулти.

Чл.28. (1) Арбитражните заседания не са публични. В тях участват само страните по делото или техните представители, вещите лица и допуснатите свидетели. С разрешение на решаващия орган и със съгласие на страните могат да присъстват и лица, неучастващи в процеса.

(2) Неявяването на надлежно призована страна не е основание за отлагане на делото, освен ако неявилата се страна до откриване на арбитражното заседание е поискала отлагане на делото, посочвайки уважителни причини.

Чл.29. (1) По дела, основани на арбитражно споразумение, решаващият орган се произнася относно компетентността на арбитража с решението по делото, а когато тя бъде изрично оспорена - с определение, постановено в заседанието, когато е направено оспорването, освен ако разрешаването на спора относно компетентността е обусловено от разрешаването на спора по съществуването на делото.

(2) Арбитражното споразумение, включено в договор, е независимо от другите негови клаузи. Нищожността на договора не означава сама по себе си недействителност и на съдържащото се в него арбитражно споразумение..

(3) Възражение за некомпетентност на арбитража да се произнесе с решение по делото може да бъде направено най-късно в първото арбитражно заседание. То може да бъде направено и от страната, която е избрала или участвала в избора на арбитър.

(4) Решаващият орган може да уважи и направено по-късно възражение за некомпетентност, ако има уважителна причина за закъснението.

(5) Ако решаващият орган отхвърли възражението за некомпетентност, арбитражното производство се провежда въпреки неучастието или отказа за участие на ответника в него.

Чл.30. (1) След откриване на заседанието и доклада на делото решаващият орган отправя предложение до страните да уредят спора със спогодба.

(2) Предложение за спогодба може да бъде правено и във всяко положение на делото до постановяване на решението.

(3) Спогодбата се вписва в протокола на заседанието и се подписва от страните и решаващия състав.

(4) Страните могат да поискат спогодбата да бъде възпроизведена в арбитражното решение.

Чл.31. (1) Ако страните са изразили писмено съгласие за това, арбитражът може да се произнесе с решение само въз основа на писмените доказателства, без призоваване в открито заседание. Решаващият орган обаче може да насрочи заседание с призоваване на страните, ако счете, че това е необходимо за правилното разрешаване на делото.

(2) Делото се разглежда без призоваване на страните, ако ответникът в отговора си по исковата молба признава иска.

Чл.32. (1) Всяка страна трябва да докаже обстоятелствата, на които основава своите искания или възражения.

(2) С оглед на обстоятелствата по делото решаващият орган може да приеме за доказани фактите, относно които страната е създала пречки за събиране на допуснати от него доказателства.

Чл.33. (1) Писмените доказателства се представят в оригинал или в заверени от страната копия. Всяка страна задължително прилага преписи от представените доказателства за другата страна, които трябва да бъдат връчени своевременно. Ако документите са на чужд език, те се представят заедно със заверен от страната превод на български език.

(2) Проверка на доказателствата се извършва по реда, установен от решаващия орган. За проверка на стоки и вещи, както и за оглед, страните се уведомяват своевременно. Решаващият орган може да възложи огледа на един от арбитражите.

(3) Арбитражите преценяват доказателствата по свое свободно убеждение.

Чл.34. (1) Решаващият орган може да изисква от страните да представят и други доказателства, както и по свой почин да призовава свидетели, до назначава вещи лица или да иска от неучастващи в процеса лица обяснения или намиращи се у тях документи, когато това е необходимо за правилното разрешаване на делото. За служебно събраните доказателства страните се уведомяват своевременно.

(2) Решаващият орган може да задължи страните да предоставят на вещите лица необходимите сведения или да им осигурят достъп за проверка на документи, стоки или други вещи, когато това е необходимо за изготвяне на възложеното заключение.

Чл.35. Ищецът може да измени предявения иск и без съгласие на ответника. Решаващият състав може да откаже да допусне изменението на иска, ако то би затруднило неоправдано защитата на ответника или своевременното решаване на делото. Тези правила се отнасят и за изменение на насрещния иск.

Чл.36. Встъпване и привличане на трети лица е допустимо само със съгласие на страните, а при привличане - и със съгласието на лицето, което се привлича. Това правило се прилага и за предявяване на обратен иск против привлеченото лице. Привличането е допустимо до изтичане на срока за отговор на исковата молба. Съгласието трябва да бъде писмено.

Чл.37. (1) По молба на страните или по почин на решаващия орган с определение делото може да бъде отложено за разглеждане в друго заседание или да бъде спряно производството. Спирането не може да бъде за срок по-дълъг от една година.

(2) Делото, по което производството е спряно, се прекратява, ако в едногодишен срок от спирането му никоя от страните не е поискала възобновяване.

Чл.38. (1) За арбитражното заседание се води протокол от секретар, назначен от решаващия орган.

(2) Протоколът трябва да съдържа:

1. деня и мястото на заседанието;
2. наименованието на арбитража;
3. имената на арбитража или на решаващия състав и на секретаря;
4. номера на делото;
5. наименованията на страните и имената на представителите им;
6. имената на свидетелите, вещите лица и другите участващи в заседанието лица;
7. описание на хода на заседанието;

8. исканията на страните и техните доводи;

9. подписите на арбитрите и на секретаря.

(3) По молба на страните и с определение на решаващия състав могат да бъдат внесени изменения или допълнения в протокола.

(4) Преписи от протокола се връчват на страните.

(5) По искане на страните и срещу внасяне на допълнителна такса за заседанието по делото може да бъде воден пълен стенографски протокол или да бъде направен звукозапис.

Раздел VI Приключване на делото

Чл.39. (1) Арбитражното производство приключва с постановяване на решение, когато няма пречки делото да се реши по същество.

(2) Решение се постановява и при признаване на иска и отказ от иска.

(3) Решението, което възпроизвежда постигнатата между страните спогодба, има същата сила като обикновено решение.

(4) Когато обстоятелствата по делото налагат, решаващият орган може да постанови предварително или частично решение.

(5) Решението трябва да се основава на закона и да е съобразено с условията на договора и търговските обичаи.

Чл.40. (1) След като решаващият орган приеме, че всички обстоятелства, свързани със спора, са достатъчно изяснени, той обявява устните състезания за приключени и пристъпва към постановяване на решение.

(2) Решението се взема в закрито заседание с мнозинство на членовете на решаващия орган. Председателят гласува последен. Ако не може да се образува мнозинство, решението се постановява от председателя.

(3) Решението трябва да бъде мотивирано, освен ако възпроизвежда постигнатата в арбитражното производство спогодба, ако страните са уговорили друго или ако е предвидено друго в този правилник.

(4) Решението се изготвя от докладчика и се подписва от председателя и членовете на решаващия орган. То е валидно и с подписите на мнозинството от арбитрите, ако съдържа отбелязване от председателя на причините за липсващия подпис.

(5) Арбитърът, подписал решението с особено мнение, го изготвя писмено в седемдневен срок. Особеното мнение се прилага към решението.

(6) Когато делото се решава от едноличен арбитър, решението се изготвя и подписва от него.

(7) Арбитражното решение е окончателно и слага край на спора.

Чл.41. Арбитражното решение трябва да съдържа:

1. деня и мястото на постановяването му;

2. наименованието на арбитража;

3. номера на делото;

4. имената на арбитрите;

5. наименованията на страните и другите лица, които участват в делото;

6. предмет на спора и кратко изложение на обстоятелствата по делото;

7. диспозитив;

8. мотиви;

9. подписи на арбитрите.

Чл.42. (1) Решението се обявява непосредствено след завършване разглеждането на делото или в срок, който не може да бъде по-дълъг от 15 дни.

(2) Председателят на арбитража може при нужда да продължи срока по предходната алинея.

(3) Решението се вписва в книгата на решенията, която е на разположение на страните и техните представители.

Чл.43. Препис от решението се връчва или изпраща препоръчано с обратна разписка на всяка от страните, след като арбитражните разноски са изцяло заплатени на арбитража.

Чл.44. (1) Решаващият орган по искане на всяка от страните или по свой почин може да поправи решението относно пресмятането, написването или друга явна фактическа грешка, която е допуснал. За исканата поправка другата страна се уведомява от молителя или от арбитража, ако той действа по свой почин.

(2) Всяка страна, след като уведоми другата, може да поиска от арбитража тълкуване на решението.

(3) Искането за поправка или тълкуване трябва да бъде направено в срок до 60 дни след получаване на решението, освен ако страните са уговорили друг срок. Когато решаващият орган действа по свой почин, той извършва поправката в 60-дневен срок от постановяване на решението.

(4) По поправката и тълкуването на решението решаващият орган изслушва страните или им дава възможност в определен срок да представят писмени становища. Той се произнася по поправката и тълкуването в 30-дневен срок от искането. Решението се постановява по правилата на чл.40 и 42.

(5) Поправката на решението в частта относно арбитражните разноски става с определение при спазване на ал.1, 2 и 3.

(6) Поправката и тълкуването стават част от решението.

Чл.45. Решаващият орган по искане на страните може да постанови допълнително решение по претенции, по които е пропуснал да се произнесе. Искането трябва да бъде направено най-късно в 30-дневен срок от получаване на решението, като страната, която иска допълването, трябва да уведоми другата страна за това. Когато искането е основателно, решаващият състав постановява допълнително решение при спазване на разпоредбата на чл.44, ал.4.

Чл.46. (1) Арбитражното решение е окончателно и задължително за страните. То се изпълнява доброволно.

(2) Ако с решението не е даден срок за изпълнение, то подлежи на незабавно изпълнение.

(3) Принудителното изпълнение на арбитражното решение се осъществява по общия ред.

Чл.47. (1) Ако по делото не може да се постанови решение, арбитражното производство се прекратява с определение.

(2) Определение за прекратяване на производството се постановява:

1. при оттегляне на иска;

2. при спогодба между страните по чл.30, ал.3;

3. при липса на предпоставки, необходими за разглеждане и решаване на делото по същество, както и когато поради бездействие на ищеца делото остане без движение в течение на повече от една година.

(3) Ако решаващият състав още не е образуван по установения в този правилник ред, определението за прекратяване на арбитражното производство се постановява от председателя на арбитражната колегия.

Чл.48. Приключените дела се съхраняват от деловодството на арбитража в течение на 10 години от обявяване на решенията и определенията по тях. След изтичането на този срок делата се унищожават, но решенията и мотивите към тях, както и сключените спогодби, се пазят завинаги.

Глава трета
ОСОБЕНИ АРБИТРАЖНИ ПРОИЗВОДСТВА

Раздел I
Тълкуване на борсовия правилник

Чл.49. Искания за задължително тълкуване на борсовия правилник могат да правят определените в борсовия правилник органи и лица:

1. общото събрание на борсата;
2. съвета на директорите на борсата;
3. управителния орган на клиринговата къща;
4. главния изпълнителен директор на борсата въз основа на писмена молба от не

по-малко от 10 акционери, членове или брокери.

Чл.50. (1) Искането за задължително тълкуване съдържа:

1. разпоредбата от правилника, чието тълкуване се иска;
2. изложение на обстоятелствата, във връзка с които се иска тълкуването;
3. в какво се състои искането.

(2) Към искането се прилага документ за внесена по сметката на арбитража такса. Когато искането се прави по реда на чл.49, т.4 към него се прилага писмената молба, на която то се основава.

Чл.51. (1) Не се допуска и не се разглежда искане за тълкуване на повече от една разпоредба на борсовия правилник, освен ако тълкувателният проблем налага произнасяне по свързани разпоредби.

(2) Недопустимо е и искане за тълкуване, отнасящо се до или свързано с конкретен спор от компетентността на борсовия арбитраж, независимо дали спорът е възникнал.

Чл.52. (1) Искането за задължително тълкуване на борсовия правилник се разглежда в закрито заседание в състав от трима арбитри, определени от председателя на арбитража и под негово председателство.

(2) Председателят на арбитража може да поиска от подателя на искането допълнителни пояснения, сведения или конкретизиране, ако то е неясно или непълно. Когато искането е направено от Общото събрание на борсата, необходимите пояснения се дават от Съвета на директорите.

(3) По постъпилите искания за задължително тълкуване председателят на арбитража може да изисква представяне на писмени становища от Съвета на директорите на борсата.

Чл.53. (1) Арбитражът се произнася с решение или определение по искането за задължително тълкуване в едномесечен срок от постъпването му.

(2) Решението за задължително тълкуване съдържа:

1. наименование на арбитража;
2. дата и място на постановяване на решението;
3. имената на арбитрите;
4. кратко изложение на искането за тълкуване;
5. тълкувателни мотиви;
6. диспозитив, в който се излага тълкувателният извод.

(3) Арбитражът се произнася с определение, когато оставя без разглеждане искането, когато то е оттеглено, както и в случаите, когато искането е било непълно или неясно и

подателят му не е изпълнил дадените му указания за отстраняване на нередовностите по чл.52,ал.2.

Раздел II

Спорове по сключването на сделки с незабавно изпълнение и форуърдни сделки

Чл.54. (1) Арбитражът разглежда спорове по разногласия между страните, възникнали в хода на допълнителното договаряне по спецификацията към борсовия договор, когато:

1. в офертата е посочено, че се предлагат или изискват съответни допълнителни условия или

2. страните, респ. брокерите, са постигнали общо съгласие за допълнително договаряне.

(2) Не се допуска разрешаване на спор по унифицираните общи клаузи на борсовия договор, дори ако страните са дали съгласието си за това.

Чл.55. (1) Арбитражът образува делата по този раздел въз основа на регистрационните фишове за спорните сделки, предадени му по реда на борсовия правилник.

(2) Не по-късно от 12 часа на работния ден, следващ деня на борсовата сесия, страните по спора са длъжни да депозират в арбитража писмени молби за разглеждането му. При неизпълнение в този срок се смята, че страните са оттеглили заявлението си за арбитраж и делото се прекратява, като договорът се смята за сключен по условията на офертата.

(3) Когато в срока по предходната алинея в арбитража е постъпила молба само от едната страна, договорът се смята за сключен при условията, предложени от нея.

Чл.56. (1) Молбата за разглеждане на спора по сключването на договора съдържа:

1. пълното наименование на страните по договора;
2. индивидуализиране на договора чрез данните по регистрационния фиш;
3. кратко изложение на разногласията по спецификацията;
4. проект за разрешаване на разногласията;
5. подпис на подателя.

(2) Към молбата се прилагат:

1. документ за внесена по сметката на арбитража такса или декларация за събирането ѝ от сумата на внесената гаранция за сделката;
2. копие от молбата за другата страна.

Чл.57. Арбитражните дела по този раздел се разглеждат от 14 часа в работния ден, следващ деня на борсовата сесия, и приключват същия ден. По изключение и със съгласие или по искане на страните разглеждането на делото може да се отложи за срок, не по-дълъг от три дни.

Чл.58. Страните, заявили отнасянето на спора пред арбитража по реда на борсовия правилник, се смятат за редовно уведомени за деня на арбитражното заседание по чл.57. Арбитражът не извършва отделно призоваване.

Чл.59. Делата по този раздел се разглеждат и разрешават от дежурен едноличен арбитър, определен от председателя на арбитража.

Чл.60. В арбитражното заседание участват само страните по делото, респ. борсовите

членове и/или брокерите или техните представители.

Чл.61. (1) Арбитражът разглежда и се произнася само по спорните реквизити на спецификацията.

(2) По искане на една от страните, отразено в молбата по чл.56 и ако другата страна даде съгласието си, арбитражът се произнася и по реквизит, който не е бил спорен в хода на допълнителното договаряне.

(3) Когато арбитражът установи, че по определени реквизити на спецификацията, които преценява като съществени за изпълнението на договора, страните не са вписали допълнителни клаузи, може да ги прикани да се споразумеят по тях. Ако споразумение не се постигне, арбитражът не се произнася по тези реквизити.

Чл.62. (1) Решението се обявява веднага след приключване на заседанието в присъствието на явилите се представители на страните.

(2) В решението се възпроизвеждат спорните реквизити на спецификацията, които се формулират според предложението на съответната страна. Арбитражът не може да формулира спорната клауза по начин, който не произтича от предложенията на някоя от страните, освен в случаите на спогодба.

(3) Решението се вписва в протокола на заседанието, който се връчва на страните.

Чл.63. (1) Решенията, постановени по реда на чл.62, не се мотивират.

(2) Ако някоя от страните поиска мотивиране на решението, арбитражът изготвя мотивите в 7-дневен срок от внасянето на допълнителната такса, установена в тарифата.

Раздел III

Спорове по сключването на фючърсни и опционни сделки

Чл.64. Арбитражът разглежда спорове по различия в съдържанието на регистрационните фишове, възникнали при оформяне на договорите по реда на борсовия правилник.

Чл.65. (1) Арбитражът образува делата по този раздел въз основа на писмена молба на борсовия член или брокера.

(2) Молбата се подава чрез клиринговата къща най-късно до края на работния ден, следващ деня, определен за оформяне на борсовия договор по реда на борсовия правилник.

Чл.66. (1) Молбата за разглеждане на спора по сключването на договора съдържа:

1. пълното наименование на страните по договора;
2. индивидуализиране на договора чрез безспорните данни по регистрационните фишове;
3. кратко изложение на различията в регистрационните фишове;
4. посочване на доказателствата, въз основа на които молбоподателят смята, че данните в неговия регистрационен фиш са достоверни.

(2) Към молбата се прилагат:

1. документ за внесена по сметката на арбитража такса;
2. копие от молбата за другата страна.

Чл.67. Делата по този раздел се разглеждат от състав от трима арбитражи, определени от председателят на арбитража.

Чл.68. В арбитражното заседание участват само страните по делото, респ. борсовите членове и/или брокерите или техните представители, както и борсовият котировчик.

Чл.69. Арбитражното производство трябва да приключи не по-късно от един месец от образуването му.

Чл.70. (1) Решението се обявява веднага след приключване на заседанието и се вписва в протокола на заседанието, който се връчва на страните.

(2) По сложни дела постановяването на решението може да бъде отложено за не повече от три дни.

(3) В решението се обявява кой от регистрационните фишове се приема за меродавен за окончателното съдържание на борсовия договор.

(4) Решението се мотивира.

Раздел IV

Спорове по възражения на клиенти

Чл.71. Възраженията на клиенти, според които условията по сключената борсова сделка се отклоняват от поръчката, се подават пред борсата или клиринговата къща по реда и в сроковете, установени в борсовия правилник.

Чл.72. (1) Възражението съдържа:

1. име, респ. наименование на клиента;

2. име, респ. наименование на борсовия член, който е страна по

сключената сделка;

3. посочване на борсовата сесия, на която е сключена сделката;

4. индивидуализация на борсовата сделка;

5. посочване на отклонението между поръчката и сключената сделка;

6. в какво се състоят исканията на клиента. Когато се иска заплащане на обезщетение, трябва да се посочи цената на иска;

7. подпис на клиента, респ. на представителя му.

(2) Към възражението се прилага копие от договора между клиента и борсовия член и от конкретната поръчка за сключване на борсовата сделка.

Чл.73. Когато исканията на клиента не бъдат уредени по реда и в сроковете, установени в борсовия правилник, борсата или клиринговата къща предават в арбитража постъпилото възражение на клиента, заедно със становището на борсовия член и копия от документите по сделката.

Чл.74. (1) Когато договорът между клиента и борсовия член съдържа клауза, предвиждаща разрешаването на споровете от арбитража, неговият председател разпорежда на страните да бъде изпратено съобщение, с което ги уведомява за постъпилата в арбитража преписка по спора им.

(2) В 14-дневен срок от получаване на съобщението по предходната алинея клиентът е длъжен да заяви писмено пред арбитража дали поддържа възражението си. Ако клиентът потвърди възражението си, то се приема като искова молба и по него се образува арбитражно дело.

(3) Ако в срока по предходната алинея клиентът не потвърди възражението си, арбитражът изпраща повторно съобщение до страните, с което поканва борсовия член в нов 14-дневен срок от получаване на това съобщение да предяви исканията си към клиента с предявяване на искова молба. Ако такава бъде подадена, по нея се образува арбитражно дело.

(4) Ако в срока по предходната алинея борсовият член не предяви иск против клиента или клиентът не потвърди възражението си, председателят на арбитража връща преписката на борсата или клиринговата къща и разпорежда на страните да бъде изпратено съобщение, че въпросът за действителността на борсовата сделка в отношенията между тях остава спорен.

(5) До изтичането на сроковете по предходните алинеи внесената гаранция не се освобождава, освен ако сделката е изцяло изпълнена при условията, при които е сключена.

Чл.75. Когато договорът между клиента и борсовия член не съдържа клауза, предвиждаща разрешаването на споровете от арбитража, правилата на предходния член се прилагат съответно до потвърждаването или отричането на компетентността на арбитража.

Чл.76. Делата по този раздел се разглеждат и решават по правилата на глава втора.

Раздел V

Спорове по клирингови задължения

Чл.77. Когато в отношенията между клиринговата къща и борсовите членове останат неуредени маржови или други клирингови задължения и те не могат да бъдат разрешени по реда на борсовия правилник и правилника за взаимоотношенията между борсовите членове и клиринговата къща, арбитражът разглежда спора по молба на заинтересуваната страна.

Чл.78. Делата по този раздел се разглеждат и решават по правилата на глава втора.

Раздел VI

Обжалване на решения за изключване на борсови членове

Чл.79. Решението на Съвета на директорите на борсата за изключване на борсов член може да се обжалва пред арбитража в 14-дневен срок от съобщаването му.

Чл.80. (1) Жалбата съдържа:

1. име, респ. наименование на борсовия член;
2. посочване на обжалваното решение;
3. основанията, поради които жалбоподателят го смята за неправилно;
4. подпис на жалбоподателя, респ. на представителя му.

(2) Към жалбата се прилагат документ за внесена по сметката на арбитража такса и копие от жалбата за борсата.

Чл.81. По подадената жалба се образува дело, което се разглежда в открито заседание в състав от трима арбитражи, определени от председателя на арбитража и под негово председателство.

Чл.82. Съветът на директорите на борсата е длъжен в 7-дневен срок от получаване на копие от жалбата да представи в арбитража протокола от заседанието, на което е взето обжалваното решение, както и самото решение.

Чл.83. (1) Арбитражът се произнася само по оплакванията, изложени в жалбата.

(2) Арбитражът отменя решението за изключване, ако установи, че:

1. посоченото в решението основание за изключване не е осъществено;
2. решението е прието при нарушаване на процедурата за изключване по

борсовия правилник и на реда за вземане на решения по устава на борсата и правилата за работа на

съвета на директорите.

(3) Ако арбитражът установи, че към деня на вземане на решението за изключване основанието за изключване е съществувало, но в периода до подаване на жалбата, изключеният член е изпълнил съответното си задължение, той отменя решението, но разноските за арбитражното производство остават за сметка на жалбоподателя.

Раздел VII Други производства

Чл.84. Арбитражът разглежда по реда на този правилник и други дела, предвидени в борсовия правилник или в правилника за взаимоотношенията между борсовите членове и клиринговата къща.

Глава четвърта ДРУГИ РАЗПОРЕДБИ

Чл.85. (1) Определянето и разпределението на арбитражните такси и издръжката на разходите на арбитража става в съответствие с тарифи, приети от Съвета на директорите на борсата.

(2) Председателят на арбитража или решаващият орган могат да задължат страната, която иска събиране на доказателства, да внесе депозит за разноските.

(3) Действия, за които не е внесен депозит, не се извършват

(4) Решаващият орган определя възнагажденията на секретаря, вещите лица и свидетелите, както и техните дневни и пътни пари.

Чл.86. (1) По едно копие от решенията и определенията, постановени по арбитражните дела, се подрежда и подвързва по възходящ ред на номерата на делата по години и се съхранява от председателя на арбитража.

(2) Председателят на арбитража организира воденето на картотека и определя начина на нейното поддържане и ползване. Преписи от картотеката могат да издават на интересуващите си срещу заплащане на такса.

(3) Решенията, постановени по искания за задължително тълкуване на борсовия правилник, се класират по години отделно от останалите арбитражни решения. По един екземпляр от тях се предава на Съвета на директорите на борсата.

(4) Решенията, постановени по особените арбитражни производства по глава трета, могат да се класифицират отделно по ред, определен от председателя на арбитража.

Чл.87. (1) Председателят на арбитража организира текущото и периодично обобщаване на арбитражната практика.

(2) Председателят на арбитража може да разреши обнародването в периодичния печат на отделни или обобщени становища на арбитража, а съгласувано с общото събрание на арбитражната колегия - да възложи отпечатването на сборници с практиката на арбитража.

(3) Обнародването по предходната алинея не може да включва наименованията на страните и данни, които могат да засегнат интересите им. Председателят на арбитража може да изключи от обнародване и други данни, чието публикуване намира за неуместно.

ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 1. Измененията и допълненията на този правилник се приемат от Общото събрание на борсата.

§ 2. Този правилник влиза в сила от деня на приемането му от Общото събрание на акционерите на "Национална стокова борса" АД.

Този правилник е приет от Общото събрание на акционерите на "Национална стокова борса" АД проведено на 29.09.2023 год. и влиза в сила от приемането му.